

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 18. aprila 2023. god
Ref.br:RK 2155/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KIo8/23

Podnosilac

Sejdi Selimi

**Ocena ustavnosti Presude Vrhovnog suda Republike Kosovo
Rev. br. 362/21 od 14. novembra 2022. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Sejdi Selimi, sa mestom stanovanja u Vučitrnu (u daljem tekstu: Podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava Presudu [Rev. br.362/21] od 14. novembra 2022. godine (u daljem tekstu: osporena presuda) Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud).
3. Osporena presuda je uručena podnosiocu zahteva dana 14. decembra 2022. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene Presude, kojim se, po navodima podnosioca zahteva, povređuju njegova prava zagarantovana članovima: 24 [Jednakost pred zakonom], 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46 [Zaštita imovine] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članu 22. [Procesuiranje podnesaka] i članu 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovník o Radu).

Postupak pred Ustavnim sudom

1. Dana 17. januara 2023. godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev pred Ustavnim Sudom Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
2. Dana 25. januara 2023. godine, Predsednica Suda, Gresa Caka-Nimani, je odlukom br. GJR.KIo8/23, imenovala sudiju Remzije Istrefi Peci, za sudiju izvestioca i odlukom KSH.KIo8/22 imenovala je članove Veća za razmatranje, u sastavu sudija: Gresa Caka Nimani (predsedavajuća), Radomir Laban i Nexhmi Rexhepi (članovi).
3. Dana 1. februara 2023. godine, Sud je obavestio podnosioca zahteva o registraciji zahteva. Istog tog dana, jednu kopiju zahteva je prosledio i Vrhovnom sudu.
4. Dana 5. aprila 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno glasova je preporučilo sudu neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

5. Dana 25. januara 2007. godine, podnosilac zahteva je zajedno sa drugim tužiteljima (A.G), (B.SH), (I.G), (S.S), (K.D), (XH.G), (N.B), (N.J), (A.A), (B.S), (V.B), (G.A), (I.H), (D.H), (R.O) [u daljem tekstu: tužitelji], podneo tužbeni zahtev pred Opštinskim sudom u Prištini [u daljem tekstu: Opštinski sud], protiv tuženog (F.K), u kojem su tražili oslobađanje imovine od strane tuženog (F.K), u naselju Ulpijana (zgrada A6/II-podrum) u Prištini.
6. Dana 29. maja 2007. godine, podnosilac zahteva i tužitelji su precizirali svoj tužbeni zahtev i tražili su od Opštinskog suda određivanje privremene mere. Tog istog datuma, oni su podneli dopis za preciziranje tužbe i određivanje vrednosti spora u sumi od 25.000 (dvadeset i pet hiljada) evra.
7. Dana 20. septembra 2012. godine, Opštinski sud je u Presudi [C. br. 129/2007], odbio kao neosnovan tužbeni zahtev podnosioca zahteva i tužitelja.

8. Dana 16. novembra 2012. godine, podnosilac zahteva i tužitelji su uložili žalbu pred Okružnim sudom protiv Presude Opštinskog suda od 20. septembra 2012. godine, zbog povreda zakonskih odredbi kao i zbog pogrešne primene materijalnog prava.
9. Dana 30. juna 2015. godine, Apelacioni sud je u Rešenju [Ca. br. 1145/2013], usvojio žalbu podnosioca zahteva i tužitelja, poništio je Presudu Opštinskog suda od 20. septembra 2012. godine, i vratio je pitanje na ponovno odlučivanje pred prvostepenim sudom.
10. Dana 25. aprila 2018. godine, Osnovni sud u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud), je u presudi [C. br. 2071/2015], odbio kao neosnovan tužbeni zahtev podnosioca zahteva i tužitelja.
11. Dana 2. jula 2018. godine, podnosilac zahteva i tužitelji su uložili žalbu pred Apelacionim sudom protiv presude Osnovnog suda, zbog povreda zakonskih odredbi kao i zbog pogrešne primene materijalnog prava.
12. Dana 15. decembra 2020. godine, Apelacioni sud je u Presudi [Ac. br. 3949/18], odbio kao neosnovanu žalbu podnosioca zahteva i tužitelja i potvrdio je presudu Osnovnog suda.
13. Dana 2. marta 2021. godine, podnosilac zahteva i tužitelji su podneli reviziju pred Vrhovnim sudom, a protiv presude Apelacionog suda, zbog povreda odredbi parničnog postupka kao i zbog pogrešne primene materijalnog prava.
14. Dana 14. novembra 2021. godine, Vrhovni sud je u Presudi [Rev. br. 362/21], odbio kao neosnovanu reviziju podnosioca zahteva i tužitelja i potvrdio je presudu Apelacionog suda.

Navodi podnosioca zahteva

15. Podnosilac zahteva tvrdi da je osporenom presudom došlo do povrede njegovih prava koja su zagaranтована članovima: 24 [Jednakost pred zakonom], 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46 [Zaštita imovine] Ustava.
16. Podnosilac zahteva tvrdi da su redovni sudovi pogrešno primenili materijalno pravo kao i da nisu pravično procenili izvedene dokaze, i zbog toga su njihovi zaključci i stavovi bili pogrešni.
17. Podnosilac zahteva navodi da su redovni sudovi prepoznali uzurpaciju tuženog (F.K), kao zakonitu u suprotnosti sa ustavom, dodajući da, “ *Pravo na imovinu je apsolutno pravo, garantovano članom 46.1, i niko ne može biti proizvoljno lišen imovine. Pravo na povraćaj imovine ili stvari ne zastareva, a vlasnik ima pravo da zatraži stvar u bilo kom trenutku*”.
18. Podnosilac zahteva tvrdi da “*do povrede navedenih članova je došlo jer sudovi nisu pravilno ocenili sprovedene dokaze i kao rezultat toga doneli pogrešne i zaključke koji ne stoje. Na osnovu ZOO pravosnažan ugovor je zakon za stranke. Svi tužioci su predložili sudu ugovore o otkupu stanova zajedno sa podrumima. Sudovi nisu cenili ovu činjenicu i odbijaju tužbeni zahtev bez pravnog osnova. Sudovi ne daju poverenje važećim dokumentima sa zakonskom snagom, kao što su ugovori, već daju poverenje uzurpatoru*”.

19. Podnosilac zahteva predlaže da Sud proglasi zahtev prihvatljivim, da izmeni osporenu presudu i da se pitanje vrati na ponovno odlučivanje.

Relevantne Ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 24 [Jednakost pred Zakonom]

- 1. Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.*
- 2. Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.*
- 3. Načelo jednakosti pred zakonom ne sprečava sprovođenje i usvajanje privremenih mera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nisu jednake. Takve mere se mogu sprovesti samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene..*

Član 31 [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje]

- 1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
 - 2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
 - 3. Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštititi privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*
 - 4. Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da ispituje prisutne svedoke i da zahteva obavezno pojavljivanje svedoka, veštaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.*
 - 5. Svako ko je optužen za krivično deo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.*
- [...]

Član 46 [Zaštita imovine]

- 1. Garantuje se pravo na imovinu.*
- 2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
- 3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijuje.*
- 4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.*
- 5. Intelktualno pravo je zaštićeno zakonom.*

ZAKON br. 03/L-006 O PARNIČNOM POSTUPKU

POGLAVLJE I OPŠTE ODREDBE

Član 7

7.1 Stranke imaju pravo da podnesu sve činjenice na koje oslanjaju svoje zahteve i da predlože dokaze sa kojima se konstatuju te činjenice.

7.2 Sud je ovlašćen da potvrdi i činjenice koje stranke nisu predložile, sama ako se iz rezultata razmatranja i dokazivanja dođe do zaključka da je cilj stranka raspolaganje zahtevima sa kojima ne mogu slobodno da raspolažu (član 3. stav 3 ovog zakona) ako zakonom nije drugačije utvrđeno.

7.3 Svoju odluku sud ne može zasnovati na činjenicama i dokazima u vezi sa kojima strankama nije omogućeno da se izjasne.

Član 8

8.1 Koje će se činjenice smatrati dokazanim, a koje ne, odlučuje sam sud na osnovu pažljive i savesne procene dokaza, ali i na osnovu rezultata celokupnog procesuiranja.

8.2 Sud savesno i pažljivo razmatra svaki dokaz posebno, i sve dokaze zajedno.

Razlozi zbog kojih može da se pobije presuda

Član 182

182.1 Osnovno kršenje odredbi parničnog postupka postoji ukoliko sud tokom postupka nije primenjivao ili je primenjivao na nepravilan način neku odredbu ovog zakona, a ova je imala ili mogla da ima uticaj na donošenje zakonite i pravedne presude.

182.2 Suštinsko kršenje odredbi parničnog postupka postoji uvek:

a) ukoliko se sud sastavljen ne po odredbama ili u donošenju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnoj raspravi;

b) ukoliko je odlučeno o zahtevu koji ne spada pod sudsku jurisdikciju;

c) ukoliko je u donošenju presude učestvovao sudija koji se prema zakonu treba izuzeti , odnosno sudskom odlukom je bio izuzet ili prilikom donošenja odluke je učestvovalo lice koji nema svojstvo sudije;

d) ukoliko je sud prema prigovoru stranke pogrešno odlučio da je stvarno nadležan;

e) ukoliko je odlučeno o zahtevu prema podignutoj tužbi nakon zakonom predviđenog roka;

f) ukoliko je sud odlučio o tužbenom zahtevu za koji je stvarne nadležnosti najviši sud iste vrste, sud druge vrste;

g) ukoliko je u suprotnosti sa odredbama ovog zakona sud bazirao svoju odluku na nedozvoljivo raspoloženje stranki (član 3. stav 3.);

h) ukoliko je u suprotnosti sa odredbama ovog zakona , sud doneo presudu zbog priznanja, neubeđenja, odsustva, odustajanja od tužbe ili bez vođenja glavne rasprave;

i) ukoliko nekoj od stranaka nezakonitim postupanjem a posebno ne davanjem mogućnosti za razmatranje stvari na sudu;

j) ukoliko je u suprotnosti sa odredbama ovog zakona , sud odbio zahtev stranke , da u postupku koristi svoj jezik i pismo, i da prati postupak na svom jeziku, tako da se zbog toga žali;

k) ukoliko je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ukoliko stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice, ili ukoliko stranku bez parnične sposobnosti nije zastupao zakonski zastupnik, odnosno zastupnik sa punomoćjem stranke nije imao potrebno ovlašćenje za

vođenje postupka, ili za vršenje neke radnje u postupku, ukoliko vođenje postupka odnosno vršenje posebnih radnji u postupku nije kasnije dozvoljeno;

l) ukoliko je odlučeno o zahtevu za koji se nastavlja postupak ili za koju je ranije doneta konačna presuda, ili od koje je tužilac odustao ili za koje je došlo do sudskog poravnanja;

m) ukoliko je u suprotnosti sa zakonom izuzeta publika na glavnoj raspravi;

n) ukoliko presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati a posebno ukoliko je dispozitiv presude nerazumnjiv ili kontradiktoran, po sebi ili sa razlozima presude, ili ukoliko presuda nema uopšte razloga ili u njoj nisu uopšte navedeni razlozi odlučnih činjenica, ili su ti razlozi nejasni, ili kontradiktorni ili ukoliko o odlučnim činjenicama postoje protivrečnosti između onoga što se u razlogu presude navodi o sadržaju dokumenta ili zapisnika o podacima datim u postupku i samih tih dokumenata ili zapisnika;

o) ukoliko je presudom prevaziđen tužbeni zahtev.

POGLAVLJE XXII DOKAZNA SREDSTVA I PRIBAVLJANJE DOKAZA Opšte odredbe

Član 319

319.1 Svaka od stranaka u parnici je dužna da dokazuje činjenice na kojima zasniva svoje zahteve i ciljeve.

319.2 Dokazivanje obuhvata sve činjenice koje su važne za donošenje odluke.

319.3 Sud odlučuje koji će se dokazi prihvatiti sa ciljem utvrđivanja odlučujućih činjenica.

Član 322

322.1 Ukoliko sud na osnovu dobijenih dokaza (čl. 8) ne može sa sigurnošću da potvrdi neku činjenicu, o postojanju činjenice će zaključiti primjenjivanjem pravila o teretu dokaza.

322.2 Stranka koja smatra da joj pripada neko pravo dužna je da dokazuje činjenicu koja je bitna za njeno ostvarivanje ili realizaciju ukoliko zakon ne predviđa drugačije.

322.3 Stranka koja osporava postojanje nekog prava snosi teret dokazivanja činjenice koje je ometao njeno ostvarivanje ili realizaciju ili na osnovu koje je prestao da postoji ukoliko zakon ne predviđa drugačije.

UVIĐAJ

Član 326

326.1 Uvidjaj se preduzima uvek kada se oceni potrebnim da za utvrđivanje neke činjenice ili za objašnjenje neke okolnosti treba da se izvrši neposredni uvidjaj od strane stvarnog suda.

326.2 Pribavljanje dokaza neposrednim uvidjajem može se izvršiti i u sadejstvu sa veštakom.

Prihvatljivost zahteva

20. Sud prvo ocenjuje da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, propisane Ustavom i dalje navedene Zakonom i predviđene Poslovníkom o radu.
21. S tim u vezi, Sud se pre svega poziva na stavove 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i Ovlašćene strane] Ustava, u vezi sa stavom 4 člana 21 [Opšta načela] Ustava koji propisuju:

Član 113

[Jurisdikcija i Ovlašćene strane]

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.”

[...]

22. U nastavku, Sud takođe razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove o prihvatljivosti, kako je dalje propisano u Zakonu, odnosno u članovima 47, 48 i 49 Zakona, koji propisuju:

Član 47

[Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.”

Član 48

[Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.”

Član 49

[Rokovi]

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku. U svim ostalim slučajevima, rok počinje na dan javnog objavljivanja odluke ili akta ...”.

23. U vezi sa ispunjenjem gore navedenih kriterijuma, Sud ocenjuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, u smislu člana 113.7 Ustava; on osporava ustavnost jednog akta nekog javnog organa, odnosno Presudu Vrhovnog suda Rev. br. 362/2022, od 14. novembra 2022. godine, nakon što je iscrpeo sva pravna sredstva koja su mu dostupna, prema članu 113.7 Ustava i članu 47.2 Zakona; precizirao je prava zagarantovana Ustavom za koja smatra da su mu povređena, u skladu sa zahtevima iz člana 48 Zakona; i podneo je zahtev unutar zakonskog roka od 4 (četiri) meseca, kako je to i propisano u članu 49 Zakona.

24. Međutim, Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti koji su propisani u pravilu 39 [Kriterijum o prihvatljivosti], odnosno u stavu (2) pravila 39 Poslovnika o Radu, koje propisuje:

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.”

[...]

25. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima“.

Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četrtoq stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; navodi kada se ispuni jedan od dva karakteristična uslova, i to: a) kada podnosilac zahteva jednostavno navede jednu ili više odredaba Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one prekršene, osim ukoliko je na osnovu činjenica i okolnosti predmeta to sasvim očigledno (vidi predmet ESLJP-a [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine; vidi, takođe [Baillard protiv Francuske](#), br. 6032/04, odluka od 25. septembra 2008. godine); i b) kada podnosilac zahteva propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbiju da predoče Sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč) ili ako Sud sam ne odluči drugačije (vidi slučaj KI166/20, podnosilac *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 43) i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi, slučajeve ESLJP-a, [Kemmake protiv Francuske](#), br. 17621/91, kategorija (i), [Juta Mentzen protiv Litvanije](#), br. 71074/01, kategorija (ii) i [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, kategorija (iii)).

26. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da su mu osporenim presudom povredena njegova ustavna prava koja su zagarantovana članovima: 24 [Jednakost pred zakonom], 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46 [Zaštita imovine] Ustava.
27. Međutim, u suštini sud primećuje da se glavna tvrdnja podnosioca zahteva tiče pogrešno utvrđenim činjenicama kao i pogrešne primene zakona. S tim u vezi, Sud će razmotriti i analizirati ove navode u skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za Ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), u skladu sa kojom, na osnovu člana 53 [Tumačenje odredbi Ljudskih prava] Ustava, redovni sudovi i Ustavni sud su obavezni da tumače prava i osnovne slobode koje su zagarantovane Ustavom.

i. Procena suda u vezi sa navodima “četrtoq stepena”

a) Opšta načela

28. Sud ponavlja da, na osnovu Ustava, nije njegova dužnost da deluje kao sud četrtoq stepena u vezi sa odlukama koje su donete od strane redovnih sudova. Uloga redovnih sudova je da tumače i primenjuju odgovarajuća pravila proceduralnog i materijalnog prava (vidi slučaj ESLJP-a, [Garcia Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, Presuda od 21. januara 1999. godine). Ustavni sud može samo da razmotri da li su u određenom postupku dokazi predočeni na pravilan način i da li su postupci, u celini gledano, sprovedeni na takav način da je podnosilac zahteva dobio pravično suđenje (vidi, predmet ESLJP-a, [Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), br. 13071/87; i slučaj Suda [KI192/13](#), sa podnositeljkom *Hatixhe Avdyli*, Rešenje od 24 februara 2014. godine).
29. Na osnovu sudske prakse Suda, nije dužnost Suda da se bavi činjeničnim greškama ili pogrešnim tumačenjem i pogrešnom primenom zakona koje je navodno počinio redovni sud, osim i u meri u kojoj su takve greške mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom i/ili EKLJP-om. Stoga, Sud ne bi trebao da deluje kao Sud „četrtoq stepena“, kada se razmatraju odluke koje su donete od strane redovnih sudova. Pitanja koja se tiču procene dokaza i težine istih od strane redovnih sudova, nisu u nadležnosti Suda da se razmatraju (vidi slučaj ESLJP-a [Lupeni Grko-katolička parohija i drugi protiv Rumunije](#), Presuda od 29. novembra 2016. godine; i slučaj

Suda [KI70/11](#), sa podnosiocima *Faik Hima, Magbule Hima, Bestar Hima*, Rešenje od 12. decembra 2011. godine).

30. Sud, ipak, naglašava da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe utvrđuju i okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. Kao što je napred navedeno, dok redovni sudovi imaju primarni zadatak da rese probleme oko tumačenja primenljivog zakona, uloga Suda je da se uveri ili proveri da efekti ovog tumačenja budu kompatibilni sa Ustavom i EKLJP (vidi predmet ESLJP-a, [Miragall Escolano i drugi protiv Španije](#), Presuda od 25. maja 2000. godine).
31. U principu, takav izuzetak se odnosi na slučajeve za koje se ispostavi da su jasno proizvoljni, uključujući i one u kojima je sud „*primenio zakon na očigledno pogrešan način*“, u nekom specifičnom slučaju i koji su možda rezultirali „*arbitrarnim zaključcima*“, uključujući i one u kojima je sud primenio zakon na „*očigledno pogrešan*“ način, u nekom specifičnom slučaju i koji su mogli da dovedu do „*arbitrarnih zaključaka*“ ili „*očigledno nerazumnih*“ za odgovarajućeg podnosioca zahteva.
32. Sud podseća da član 31. Ustava nikome ne garantuje povoljan rezultat u sudskom procesu, niti određuje da će sud dovesti u pitanje primenu materijalnog prava od strane redovnih sudova u građanskom sporu, u kojem uglavnom jedna od stranaka dobija, a drugi gubi. Sud, na kraju, takođe naglašava da nezadovoljstvo podnosioca predstavke rezultatom postupka pred redovnim sudovima ne može samo po sebi da pokrene spornu tvrdnju o povredi osnovnih prava i sloboda koje su zagarantovane Ustavom (vidi slučaj ESLJP-a, [Mezotur-Tiszazugi Tarsulat protiv Mađarske](#), presuda od 26. jula 2005. godine, stav 21; slučaj [KI96/21, podnosilac zahteva Xhelal Zherka](#), Rešenje od 10. septembra 2021. godine).
33. Sud je, kao opšte pravilo, naglasio da ne može dovoditi u pitanje nalaze redovnih sudova koji se odnose na: (i) utvrđivanje činjenica u predmetu; (ii) tumačenje i primenu zakona; (iii) prihvatljivost i procena dokaza na suđenju; (iv) suštinsku pravičnost ishoda građanskog spora; ili čak (v) krivice ili nevinosti optuženog u krivičnom postupku.
34. Sud, ipak, naglašava da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe utvrđuju i okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. Kao što je napred navedeno, dok redovni sudovi imaju primarni zadatak da reše probleme oko tumačenja primenljivog zakona, uloga Suda je da se uveri ili proveri da efekti ovog tumačenja budu kompatibilni sa Ustavom i EKLJP (vidi predmet ESLJP-a, [Miragall Escolano i drugi protiv Španije](#), Presuda od 25. maja 2000. godine; slučaj suda [KI179/18](#), sa podnosiocem *Belgijzar Latifi*, Rešenje od 24. juna 2020. godine).
35. Ovaj stav je Sud dosledno zastupao, na osnovu sudske prakse ESLJP, koja jasno kaže da nije uloga ovog Suda da preispituje zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i primenom materijalnog prava (Vidi, slučaj Suda [KI49/19, sa podnosiocem zahteva Limak Kosovo International Airport S.H.A., "Adem Jashari"](#), Rešenje od 10. septembra 2019. godine).

b) Primena gore navedenih načela u okolnostima ovog konkretnog slučaja

36. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da redovni sudovi nisu pravilno ocenili izvedene dokaze kao i pravne dokumente, te da su shodno tome doneli pogrešne odluke. Sud primećuje da je podnosilac zahteva zajedno sa ostalim tužiocima, tužbom podnetom Opštinskom sudu, tražio udaljenje tuženog sa nepokretnosti (stana) površine 56 kvadratnih metara, u naselju Ulpijana, zgrada A6/II- podrum. Prema njihovim rečima, predmetna nepokretnost je bila zajednička svojina podnosioca zahteva i

tužilaca, a korišćena je kao podrum, u koji je, prema njihovim rečima, nezakonito boravio tuženi (F.K).

37. U vezi sa tim, Sud se poziva na relevantne delove Presude Osnovnog suda [C. br. 2071/2015] od 25. aprila 2018. godine, kojom je odbijen kao neosnovan tužbeni zahtev, gde je obrazloženo sledeće:

“ Tužioci u konkretnom slučaju nisu dokazali svoje tvrdnje da su vlasnici spornog podruma i da su ga slobodno i nesmetano koristili do 2006. godine. Čak i pored dva vještačenja koja su data kao dokaz, nije bilo moguće utvrditi da sporni deo podruma od 53,88 kvadratnih metara, koji tuženi sada koristi kao stambeni objekat, pripada tužiocima u suvlasništvu, odnosno da ovaj deo spornog podruma pripada tužiocima na osnovu ugovora o otkupu stana kako to sada tvrde tužioci”.

“ Čak ni ugovori o kupoprodaji stanova za neke od navedenih tužilaca nisu pouzdani i relevantni za sud u vezi sa spornim podrumom jer u tim ugovorima nije precizirano da su suvlasnici spornog podruma, dok u ugovorima u kojima se kao ugovorni objekat navodi podrum, površina i celina nisu navedeni. Tužioci traže oslobađanje nepokretnosti, polazući pravo susvojine na predmetu spora, po osnovu postojanja ugovora o kupoprodaji stanova. Iz gore navedenih razloga, oslobađanje nepokretnosti se ne može tražiti po osnovu zaključenja ugovora”.

“ Sud je delimično poverovao vještačenju veštaka iz građevinske oblasti S.B., budući da se u pojedinim delovima istog u pogledu nalaza da sporni objekat – podrum, pripada tužiocima, isti nije zasnivao na dokumentovanim podacima već na slobodnom uverenju stručnjaka. Vještačenjem nije dokazano činjenično stanje koje navode tužioci, a to je da je deo podruma od 53,88 kvadratnih metara, koji tuženi koristi za stanovanje, bio zajednički deo tužilaca. Čak ni iz ugovora o kupoprodaji stanova za tužene nema podataka o podrumskim prostorijama koje ovi stanovi imaju, odnosno da li je sporni objekat deo podruma nekog od tužilaca pojedinačno”.

38. Dalje, Sud se poziva i na presudu Apelacionog suda [Ac. br. 3949/18] od 15. decembra 2020. godine, koja je obrazložila sledeće:

“ Polazeći od ovakvog stanja stvari, Apelacioni sud ocenjuje da je stav i pravni zaključak prvostepenog suda pravičan i zakonit, budući da pobijanom presudom nije učinjena bitna povreda odredaba pobijanog postupka iz čl. 182 stav 2, tačka (b), (g), (j), (k), (m) ZPP-a i da je materijalno pravo primenjeno na pravičan način, a o čemu se Apelacioni sud stara po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 194. ZPP-a, a takođe ova presuda nije obuhvaćena ni drugim povredama odredaba parničnog postupka koje je podnosilac žalbe naveo u žalbi”.

“ Apelacioni sud je u potpunosti prihvatio pravni stav prvostepenog suda u vezi sa ovim pitanjem, budući da je isti pravilno zaključio da tužioci nisu dokazali svoje tvrdnje pred sudom da su vlasnici spornog podruma, kao i druge činjenice da su ovaj podrum slobodno i nesmetano koristili do 2006. godine. Tačan je i drugi nalaz prvostepenog suda da i pored dva vještačenja koja su data kao dokaz, nije došlo do dokazivanja činjenice da je sporni deo podruma od 53,88 kvadratnih metara, koji tuženi sada koristi kao stambeni objekat, pripada tužiocima u suvlasništvu, odnosno da ovaj deo spornog podruma pripada tužiocima po osnovu ugovora o otkupu stana kao tvrde tužioci”.

“ Shodno tome, pošto je prvostepeni sud utvrdio da je iz sprovedenih dokaza utvrđeno da tužioci nisu dokazali činjenicu da su korisnici, odnosno vlasnici

spornog podruma čiju predaju zahtevaju od tuženog, odnosno da isti u predmetu, osim što nemaju zakonsko pravo da steknu pravo svojine-korišćenja, oni nisu upisali ovo pravo u katastarski registar, kako to zahtevaju gore navedene zakonske odredbe. Dakle, pravilno je prvostepeni sud zaključio da dokazi koje su tužioci priložili ne mogu biti valjan pravni osnov, odnosno ne mogu proizvesti pravno dejstvo da sud, da bi zasnovao svoju presudu, prinudio tuženog da preda u posed navedeni podrum ovim tužiocima”.

39. Sud primećuje da su obrazloženja redovnih sudova, odnosno osnovnog i apelacionog suda, dovoljno argumentovala odbacivanje tužbe podnosioca predstavke i drugih tužilaca. Drugim rečima, redovni sudovi su ocenjivali i tumačili činjenice i dokaze u toku sudskog postupka, odmeravali ih prema njihovoj važnosti i na kraju su i donosili meritorne odluke. Kao što je gore razrađeno, redovni sudovi uživaju punu nadležnost u pogledu utvrđivanja činjenica, tumačenja i odmeravanja dokaza i primene materijalnog prava u okolnostima konkretnih slučajeva. Drugim rečima, redovni sudovi imaju pravo da prihvate ili odbiju neki dokaz prilikom ocene, da uzmu kao osnovu ili ne veštačenje, da se bave pravnim dokumentom i tako dalje. Njihovo je potpuno diskreciono pravo da procene i provere činjenice i dokaze.
40. Podnosilac zahteva tvrdi da redovni sudovi, *“nisu dali veru važećim dokumentima sa zakonskom snagom, kao što su ugovori”*. Kao posledica toga, prema njegovim rečima, odluke su bile pogrešne. Sud napominje da se u obrazloženjima redovnih sudova argumentuje zašto je jedan dokaz uzet u obzir u odnosu na drugi dokaz, uključujući ugovore, koji dokazi su bili odlučujući u dokazivanju činjenica i kako su zakonske odredbe tumačene. Sve ovo, kao što je gore navedeno, u nadležnosti je redovnih sudova, koji u toku sudskog procesa ocenjuju dokaze i činjenice i primenjuju materijalno pravo. Sud nema nadležnost da interveniše u ovim stvarima, niti da osporava tumačenja redovnih sudova. Sud osigurava samo da se tumačenjima redovnih sudova ne krše prava zagarantovana Ustavom i Konvencijom, ili ako odluke ovih potonjih nisu donete proizvoljno ili nisu „očigledno nerazumne“. Sud napominje da redovni sudovi nisu odlučivali arbitrarno, niti na „očigledno nerazuman“ način, te su stoga redovni sudovi vršili svoju zakonsku nadležnost.
41. Sud je primetio da su podnosilac zahteva i ostali tužioci podneli reviziju Vrhovnom sudu, zbog povrede zakonskih odredbi i pogrešne primene materijalnog prava. S tim u vezi, Vrhovni sud je, u Presudi [Rev. br. 362/2021] od 14. novembra 2022. godine, u vezi sa tvrdnjama podnosioca zahteva, obrazložio kao što sledi:

“Vrhovni sud Kosova, polazeći od takvog stanja stvari, prihvata kao pravičan i zakonit stav drugostepenog suda u pogledu odbijanja tužbe tužioca, te da presuda prvostepenog i drugostepenog suda nije obuhvaćena bitnim povredama odredaba parničnog postupka, niti pogrešnom primenom materijalnog prava, o čemu je ovaj sud dužan da se stara po službenoj dužnosti, shodno članu 215. ZPP-a”.

“Struktura i sadržina presude je u skladu sa odredbama člana 160. ZPP, jer je odredba sastavljena na pravilan način, a obrazloženje presude je u potpunosti u skladu sa načinom odlučivanja. Sud je opravdao sve odlučne činjenice, način dokazivanja činjenica, način ocene i vrednovanja dokaza iz kojih se pokazalo da je utvrđeno i kvalifikovano činjenično stanje u skladu sa materijalnim pravom, kao i da je dao opravdanost svih žalbenih zahteva, ocenjujući ih u skladu sa zakonskim odredbama, kao i da navedeni razlozi opravdavaju odluku o odbijanju tužbenog zahteva tužilaca, jer tužioci nisu pružili dokaze kojima dokazuju osnovanost tužbenog zahteva”.

“Navodi u reviziji u vezi sa pogrešnom primenom materijalnog prava nisu usvojeni kao osnovani od strane Vrhovnog suda, jer su prvostepeni i drugostepeni sud, ceneći isti tužbeni zahtev tužioca pred ovim sudovima, dali potpuno, jasno obrazloženje i isto razlozi su prihvatljivi i za revizijski sud, budući da u konkretnom slučaju tužioci nisu mogli da dokažu da poseduju pravo svojine ili prava poseda ili korišćenja u vezi sa zahtevom za predaju sporne nepokretnosti, gde su za predaju predmeta tužioci su morali da dokažu pravni osnov po kome traže predaju sporne nepokretnosti od strane tuženog”.

42. Sud primećuje da je Vrhovni sud u svojoj presudi podržao i potvrdio sva obrazloženja Osnovnog suda i Apelacionog suda, u vezi sa izvođenjem i tumačenjem dokaza, kao i primenom materijalnog prava. Sud primećuje da su redovni sudovi uzeli u obzir i ocenili sve tvrdnje podnosioca zahteva, te da su shodno tome, potonji iskoristili svoje pravo u pogledu ocene i tumačenja okolnosti slučaja, kao i primene proceduralnih i materijalnih odredbi.
43. Štaviše, podnosilac zahteva nije uspeo da argumentuje na koji način su redovni sudovi povredili njegova prava, koje materijalne zakone su primenili na „arbitraran“ ili „očigledno nerazuman“ način. Sud ponavlja da se neće upuštati u ocenu dokaza, kao što su ugovori, veštačenja i drugo, niti će utvrđivati njihov značaj u toku sudskog procesa. Sud, iz navedenog citata redovnih sudova, uključujući i Vrhovni sud, ocenjuje da njihove odluke sadrže dovoljno obrazloženja u pogledu tumačenja činjenica i ocene dokaza, koji su doveli do određenog odlučivanja.
44. Sud ne može da ospori ocene i tumačenja ovih poslednjih, sve dok iste ne povređuju Ustavom zagantovana prava, nisu proizvoljne, niti očigledno nerazumna. Sud ocenjuje da u svetlu okolnosti konkretnog slučaja, tumačenje činjenica i dokaza od strane redovnih sudova, nije dovelo do povrede prava podnosioca zahteva zagantovanih Ustavom i EKLJP.
45. Samim tim, Sud je primetio da podnosilac zahteva nije zadovoljan konačnim ishodom sudskog procesa. Međutim, pravičan i nepristrasan sudski proces ne garantuje povoljan ishod za podnosioca zahteva. U građanskom sporu jedna strana može izgubiti, a druga pobediti. Kao što je to i gore objašnjeno, Sud ne deluje kao „četvrti stepen“ pravosudnog sistema, već deluje samo u okviru svoje ustavne nadležnosti, koja je definisana Ustavom.
46. Dakle, iz svih navedenih elaborata, Sud smatra da navodi o povredi člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, u vezi sa pogrešnim tumačenjem i procenom činjenica i dokaza, pripadaju prvoj (i) kategoriji navoda koji se karakterišu kao navodi “četvrtog stepena”, i stoga se, kao takvi, ovi navodi po ustavnim osnovama proglašavaju očigledno neosnovanim.

ii. Procena suda u vezi sa drugim tvrdnjama

47. Izuzev gore navedenih tvrdnji, Sud primećuje da se podnosilac zahteva poziva i na član 24 i 46 Ustava. Međutim, Sud ponavlja da samo spominjanje članova Ustava i EKLJP-a ili njihova povezanost sa nekim drugim članom Ustava ne podrazumeva automatski i povredu drugih članova Ustava i EKLJP-a, ukoliko se dalje ne argumentuje i razloži kako je i zašto došlo do povrede istih. Sud je dosledno naglašavao da samo pozivanje i spominjanje članova Ustava i EKLJP-a nije dovoljno da se izgradi jedna argumentovana tvrdnja o ustavnim povredama. Kada se tvrdi povreda prava koja su zagantovana Ustavom i EKLJP-om, podnosilac zahteva treba da obezbedi obrazložene tvrdnje i ubedljive argumente (vidi, s tim u vezi, slučajeve Suda: [KI175/20](#), podnosilac zahteva: *Kosovska Agencija za Privatizaciju*, Rešenje o neprihvatljivosti od 22. aprila 2021.

godine, stav 81; i na kraju slučaj K104/21, sa podnosiocem zahteva *Nexhmije Makolli*, Rešenje o neprihvatljivosti od 11. maja 2021. godine, stavovi 38-39).

48. Iz tih razloga, Sud zaključuje da tvrdnje podnosioca zahteva u vezi sa povredama članova 24 i 46 Ustava, pripadaju trećoj kategoriji (iii), potkategoriji (a) "nepotkrepljenih ili neobrazloženih" navoda, i stoga se, kao takvi, po ustavnim osnovama isti proglašavaju očigledno neosnovanim.

Zaključak

49. U zaključku, Sud, uzimajući u obzir sve navedene detalje i nalaze, zaključuje da: (I) navodi u vezi sa povredama člana 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, u vezi sa pogrešnim tumačenjem i procenom činjenica i dokaza, pripadaju prvoj (i) kategoriji navoda koji se karakterišu kao navodi "četvrtog stepena", i stoga se, kao takvi, ovi navodi po ustavnim osnovama proglašavaju očigledno neosnovanim; (II) navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredama člana 24 [Jednakost pred zakonom], i člana 46 [Zaštita imovine], Ustava, pripadaju trećoj kategoriji (iii), potkategoriji (a) "nepotkrepljenih ili neobrazloženih" navoda, i stoga se, kao takvi, po ustavnim osnovama i oni proglašavaju očigledno neosnovanim.
50. Samim tim, zahtev se u celini, u skladu sa pravilom 39 (2) Poslovnika o radu, treba proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovan.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20. i 47.1 Zakona i u skladu sa pravilom 39 (2) i 59 (b) Poslovnika o Radu, dana 5. aprila 2023. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama i, u skladu sa članom 20.4 Zakona objavi isto u Službenom listu;
- III. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Remzije Istrefi Peci

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani